

Bulgarian Saturday school "Zvanche" www.bgschoolzvanche.com zvanche2008@gmail.com

Годишно тематично разпределение на учебното съдържание по литература за 11 Клас

1. Кръгът „Мисъл“: проект за европеизация на българската култура и литература

Клутурносъзидателни и литературноконцептуални измерения на Проекта:

- „догонване” на европейските постижения в областта на философски удържаната художествена мисловност
- оттласкване от регионалните, специфичнонационалните, „бренните” (временните, преходните) теми и проблеми в литературата и ориентация към индивидуално изчувстваните и промислени универсални проблеми на духа: националното като специфично проявление на универсалното (българската поезия – „цвете, израсло на родна почва”)
- елитарен характер на „истинското” изкуство – „празнична храна”, „великденски кравай”, което е „втора природа” и е във връзка с Празника (скъсване с делничността на живота), с постигането на Живота в неговата метафизична модалност; йерархична концепция за художествените жанрове: най-висша изява на творческия гений е „песента”, която е израз на способността на Твореца, на неговия глас да влиза във връзка с божественото
- фолклорът – носител на вечно родното, дълбинна проява на националната духовност и източник на литературата, която го освобождава от неговата „природност” (спонтанност, несъзнателност) и така го преодолява, „снима” го
- модерно конципиране на художествения език – не миметичен, а творчески, в който звучи съкровеният глас на индивида

2. Пенчо Славейков – „невенчаният крал на Младите” (д-р Кръстев)

Конфликтът „Млади – Стари” (книгата на д-р Кръстев) в българската култура и литература (конструиране на персонален мит)

Пенчо-Славейковият проект за Литература (за необходимостта от професионализация и от непрестанно самоизграждане на Твореца и неговата културномесианска роля, за Творението и непреходността/неразгадаемостта докрай на неговото послание, за публиката и необходимостта от нейното култивиране): редът на основните му книги с техните тематично-проблемни доминанти, статията „Българската поезия”
Културният персонализъм в естетическата програма на Кръга и конкретно на П. Славейков

3. Човекът като творец на живота в „Епически песни” (1907)

„Олаф ван Гелдерн”, „Луд гидия”, „Сърце на сърцата”, „Cis toll”, „Микел Анжело”, „Ралица”, „На Балкана”, „Пред Острова на блаженните”
„Епически” като метафора на Началото, на конструирането на корените и началата
Героикоромантическа концепция за Твореца: човекът е човек, доколкото е творец на самия себе си като „втора природа” (превъзможване на „първата”/ биологичната, на

Bulgarian Saturday school "Zvanche" www.bgschoolzvanche.com zvanche2008@gmail.com

„звяра” в себе си; връзка с философията на Фр. Ницше: „Човек е нещо, което трябва да бъде превъзможнато”)

Творецът на изкуството:

- *непрестанно самоусъвършенствайки се и домогвайки се до висотата на собствената си дарба, към която е в дълг, осъществява избраническата си мисия – да води другите към „Висието”, да свързва тукашното и отвъдното, въплъщавайки в творенията си универсалната духовност*
- *сродеността му с „другият бряг на морето битие” прави смъртта за него начало на нов живот, независим от неизбежната в земното съществуване ограниченост на субекта*
- *самотност – функция от изключителността на твореца, награда за непошлостта и източник на страданието, възвисяващо духа; единствено в самота може да се твори пълноценно („на световните звезди/ самотност трябва, за да греят”)*
- *автономност – не се подчинява, а подчинява, твори естетическата норма като норма за другите*
- *произведението на изкуството – израз на индивидуалните откровения на универсалния дух, „пренасящо през времето” „Идеята”*
- *самият живот – произведение на изкуството, доколкото съзнателният човек не е „играчка в ръцете на това голямо дете – времето” (Ницше), а творец на собствената си жизнена история; доколкото се живее в непрекъсната героическа напрегнатост по непостижимото*

4. Лирическият цикъл „Сън за щастие”: конструиране на „родината на моите деца”. Лирическа миниатюра

Въпросът за твореца и творчеството се „скрива” като пряк/буквален референт, за да се открие в метафориката и в сюжетиката на книгата

Изтриване на разликите между живот и смърт, творец и творение, начало и край – реализация на естетическия императив за неразривно единство между „живот” и „песен” (те трябва да бъдат „едно”)

„Смъртта е желана като начало на нов живот, като всевечна тишина, в която са сбъднати всички блянове.” (Б. Пенев)

Метафоричен обмен между съня (вече не фигура на робството!) и бляна

Ролята на фитогенните метафори в цикъла (цвете, плод, клон, семе/зърно...): снемат романтическата концепция за Природата като обител на Духа, празнуващ пълното си себепостигане чрез самоинтерпретацията си в творенията на Гения

Преодоляване на времето/временното („конечно-мимолетното” – д-р Кръстев) и на тясносубективното във и чрез „вечната обнова”, чийто модел се разпознава метафорично в цикличното природно време – „подвижен образ на неподвижната вечност”

Жанрът на лирическата миниатюра – диалектика между обективното, безличното, надличното и субективното, интимното, съкровеноличното

Съпоставителен/междутекстов прочит на „В бъдещето” (Ив. Вазов) и „На гроба ми изпознай щат цветя” (П. Славейков)

Bulgarian Saturday school "Zvanche" www.bgschoolzvanche.com zvanche2008@gmail.com

5. Концепцията за Твореца в поезията на Пенчо Славейков (Подготовка за писане на интерпретативно съчинение)

6. Пейо Крачолов, или Яворов

Акцент върху (само)изграждането на Яворов като литературна фигура, в която „живот и песен са едно“ (П. Славейков)

Книгите на Яворов: съпоставка между „Стихотворения“ (1901, 1904) и цикъла „Антология“ от „Подир сенките на облаците“ (1910), между „Подир сенките на облаците“ (1910) и „Подир сенките на облаците“ (1914): „следсмъртно“ моделиране на читателските възприятия

Яворов за „На Острова на блаженните“: „Гледам „На Острова... и изпитвам чувството за нещо извършено въпреки времето и мястото... Разгръщам я и ми се струва, че нашата литература започва от днес.“ (Мястото на Яворов в кръга „Мисъл“)

7. Страданието в поезията на Яворов

„Градушка“, „На нивата“ – свидетелство за отказаността на Спасение на страдащия човек поради разпадната връзка между човешкото и божественото; трагичноиронична преобърнатост на божественото

„Арменци“, „Заточеници“, „Ноц“ – дълбоката безпомощност на модерния субект, директна опора в езика и ценностите на Възраждането (версия на „изгубения Рай“),

4

Учебни програми по литература... Приложение – XI клас

модернисткото пренаписване на които обаче преобръща съкровения им смисъл и така ги изговаря като необратимо изгубени

Съпоставителен/междутекстов прочит на строфата „Настане вечер...“ от „Хаджи Димитър“ и четиристишието „Настане утро...“ от „На нивата“

Литературно писане по зададено начало: „Настане...“ и по модела, зададен от Ботевото и/или от Яворовото четиристишие (по избор)

8. „Свърхземните въпроси,/ които никой век не разреши,/ дълбаех ням“

Неспособността на модерния човек да постигне (знание за) собствената си идентичност: „Азът не може да образува едно цяло“ (Б. Пенчев):

- драмата на раздвоението в „Две хубави очи“, „Две души“, „Вълишебница“...

- слятостта на противоположностите (загубата на различието между човешкото и божественото) в „Демон“, „Песента на човека“, „Аз страдам“...

Отсъствието/недостъпността на „другия“ (жената) – функция от проблематичната идентичност на аза: серафичен („Две хубави очи“, „Ще бъдеш в бяло“...) и демоничен („Чудовище“, „Проклятие“) образ на жената, оглеждащи раздвоеността („душата на ангел и демон“) на аза; Яворовият аз е винаги „от други свят“ (от друг спрямо женския свят)

9. Трагичното в поезията на Яворов

Трагичното – прозрение за съществуването на непознаваемото; „Така е“ – ето вида

Bulgarian Saturday school "Zvanche" www.bgschoolzvanche.com zvanche2008@gmail.com

самопознание на зрителя, който прозира и напуска заслепението, в което живее както всеки един от нас." (Х.-Г. Гадамер)

„Слепотата” (разфокусираността на погледа) на Зрителя на нямата битийна драма в „Сенки”, „Видения”, „В часа на синята мъгла”

Подготовка за писане на интерпретативно съчинение

10. Символизмът в литературата и неговите български версии

Отношението Романтизъм – символизъм: общ генезис (оттласкване от инструментализирания/дискредитирания Разум); специфики (символизмът напъва до разрыв основния романтически конфликт между интимнио изчувствания и социалния опит и преориентира вниманието си от човека към езика; необратим разрыв с „добрата” романтическа природа)

Символизмът – една платонистка в основата си естетика

- *основен символистичен предразсъдък – тоя за двумирието (действително съществуващ свят на неизменните, „истинските” идеи/същности и илюзорен, менлив във времето свят на „сенките”)*
- *интерференция между Платоновия битиен проект и християнската антропология: грехопадналият човек (обременен с чувството за болка и вина), който се стреми да се завърне към изначалното си – прединдивидуално/предсубектно/предезиково – единство с Божията идея за човека, т. е. да си възвърне/„припомни” „изгубения Рай” (проекция на липсващото като изгубено)*
- *поезията – „второ сътворение”; нейна „регулативна идея” е музиката, изразът в която не е принуден да преминава през езиковото означаване и така е най-пряк път към познанието на (Божията) „истина”: „Родината е в мълчанието... отвъд каузалност и необходимост” (Д. Кьорчев, „Тъгите ни”)*
- *основен парадокс на символистичния език: той трябва да изговори онова, което мълчанието изпъва (да артикулира/разчлени онова, което се стреми да постигне като неделима цялост)*

Открояване спецификата на българския символизъм в контекста на европейския символизъм

Имена и книги на по-известни български поети символисти (Н. Лишев, Т. Траянов, Тр. Кунев...)

11. Димчо Дебелянов: „Сам не зная от какво страдаме: от слабост ли, от ненужна сила ли...”

Нравствената и творческата личност на поета – през личната му кореспонденция и през критически отзиви за творчеството му

12. „Между греха и разкаянието”

Дебеляновата поетическа концепция за човека, на когото еднакво са му отредени и богоненавистното искателство на „тайната”, и неразкриването ѝ, и наказанието за несторения грях въвн от хоризонта на Спасението

Лирически сюжет на Дебеляновата поезия:

- *от гордия устрем към божественото познание, вината за чието крушение се*

**30 Saddleback Rd
Camberley, Surrey, GU15 4BT**

**mob: 07477 262 686
tell: 01276 932 377**

WWW.BGSCHOOLZVANCHE.COM

Bulgarian Saturday school "Zvanche" www.bgschoolzvanche.com zvanche2008@gmail.com

вменява ту на „слабия“ човек, недопосмяващ да проникне в битийната загадка („Аз знаех – радост ме зове,/ и пак и слаб, и ням стоях“ – „Спомени“ – I), ту на съблазняващия „Бог злопамятен, злорад“, чията невинна жертва е човекът („Черна песен“, „Обичам да гледам...“, „Пловдив“, „Миг“, „Легенда за разблудната царкиня“)

- през прозрението за непостижимостта на „тайната“ в екзистенциалните контури на живота („Гора“, „На злото“, „Под сурдинка“)
- до смиренито с Божия проект за човека – да бъде земен, тленен, с-роден, да преоткрие „земята-майка“ („Тиха победа“, „Старият бивак“...)

13. Блян, сън, спомен в Дебеляновата поезия

Взаимно „затулване“ на личната и преекзистенциалната памет на Дебеляновия лирически аз: личният спомен неизменно се натъква на илюзорността на уж „припомняното“ преекзистенциално битие и обратно – пред анамнезиса от Платонов тип се изпречва споменът за „моите детски дни“ (Дебеляновите елегии, „Легендата“, „Пловдив“, „Спи градът“...)

Блянът, сънят, споменът, респективно метафорите на Дома, Царя, светлината/белотата – образуващи мрежа (на взаимно означаване и/или интензивен обмен на признаци), опитваща да удържи ведно временното и вечното, в резултат на което улавяща единствено „езика на мълчанието“

Литературно писане – пренаписване на „Да се завърнеш в бащината къща“, от който текст са извадени емблематичните романтически и символистични словосъчетания, по ритмическия модел на стихотворението

14. „Сън е бил тихият двор“, или как да прежалиш загубата на онова, което никога не е било (Подготовка за писане на интерпретативно съчинение или на есе)

15. Елин Пелин – „поетът – природа“ (д-р Кръстев)

Приносът на Елин Пелин за пълноценното естетическо усвояване на българското село в литературата ни

Творчеството на Елин Пелин в различни критикооценъчни ракурси: кръга „Мисъл“, Д. Кьорчев, Ив. Мешков, И. Панова, Р. Коларов, Н. Георгиев...

Отношението на Елин-Пелиновото творчество към актуалната в първите десетилетия на ХХ в. модернистка проблематика: не индиферентно, а репликиращо и културногероическите, и трагичноироничните, и елегичните ѝ интерпретативни версии

16. „Как ще живеем, ако не гоним измамата?“

„Тукашият“ (социалнореалистичният) Елин-Пелинов свят – проникнат от „измамата“ (художествената измислица, тайната на битието, бляна/мечтата...), като перспективата на „чудноватите, но хубави работи“:

- трансцендира и най-угнетителните, безнадеждните сюжетни развързки („По жътва“, „Спасова могила“)
- възвисява битовото, незначителното, добродушно-простоватото, лукавото у българския селянин („Мечтатели“, „Косачи“, „Летен ден“)

Bulgarian Saturday school "Zvanche" www.bgschoolzvanche.com zvanche2008@gmail.com

- поправя всяка предразсъдъчност, клоняща към съвпадение с неподвижната Истина („Пролетна измама”, „Изкушение”, „На оня свят”, „Душата на учителя”)
 - поправя всяко отклонение от хармонията на Естеството („Ветрената мелница”, „Под манастирската лоза”)
- Нищевата концепция за познанието (стремежа към Истината) като разрушаващо и изкуството, и живота (оправдан единствено като илюзия) в Елин-Пелиновите разкази

17. Участи на човека според Елин-Пелиновите разкази: трагични и иронични Версии

Закритост на тукашния свят за смисъла, духовността и утехата на отвъдния: образи на „трансцендентално безприютния”, изоставения от бога свят е свят на „празни” („пусти”) думи и безсмислено погубващи Живота жестове, в които откънтява трагичното въпреки комичната фабула („Задушница”, „Нане Стоичковата върба”); свят на обезсмислен Разум („Напаст божия”) и екзистенциално губителна социална неправда („Престъпление”, „Закъснялата нива”), в който се разиграва тъжната комедия на Господаря-и-Слугата („Андрешико”, „Хитреца”) и се манифестира дълбоката безпомощност на живеещия („На браздата”, „Лудата”)

Обезжизнеността, „обезтелесеността” на отвъдното, „погълнало” тукашното: „Кал”, „Самичка”, „Сълза Младенова” („символизмът с обратен знак” в Елин-Пелиновите разкази – вж. и „Ангелинка”)

18. Домът на раздялата в „Гераците” от Елин Пелин

Началото (първите три страници) на повестта – фиксиращи митическото единство-на-противоположностите в образите на дядо Йордан, на тримата сина („слуги” в кръчмата, но „царе” на полето) и особено на баба Марга („мома”-и-„момче”, „млада булка”-и-„старица”...), на бора и на „вечното завръщане на същото” (цикличното време)

Разпадането на Едното/раждането на модерността:

- в „неопределената диада” (вж. всеки от синовете, наследяващ по нещо от качествата на баща си, което – несъчетано със своята удържаща го от хипертрофия противоположност – функционира като прекомерност)
- в потъпкването на (Името-на-)Бащата (ограбването на Герака и преобръщането на приказния сюжет): повестта оценява естетически „модерността” като обезнаследяване откъм надисторически ценности чрез фигурите на тържеството на бездуховността/обезобразеността (Божан, Павел) и на „обезтелесеността” на духовното (Елка, Йовка)
- в разграждането на митологичния символ – бора, „герака”, които попадат във времето/историята – секуларизирани са; земята – различните модуси на отчуждение на всеки от тримата сина от нея
- в разлепването на думите от нещата (вж. разбягването между имената и повествователната идентичност на тримата братя) и в „омърсяването” на езика; мълчанието – раздвоено между отчуждеността в семейството, от една страна, и разбирателството без думи между „сродните души” (Елка и Йовка)

Bulgarian Saturday school "Zvanche" www.bgschoolzvanche.com zvanche2008@gmail.com

19. Елин-Пелиновите герои – между свящото и греховното (Подготовка за писане на интерпретативно съчинение)

20. Българската поезия от 20-те години на ХХ век: алтернативи на символистичния проект за свят

Причини за промените в поетиката – войните от началото на века и настъпващата индустриална епоха, които затвърждават интуициите за неударжимостта на хуманната природа у човека, за разбягването между разума и морала и обезценяват човешката индивидуалност: „Азът не може да бъде спасен” (Т. Адорно)

Загубата на Бог, внушила вина и ностлгии по Рая на поколението поети от преди войните, сега се тълкува като освобождение „от игото на боговете” (Хр. Смирненски) Вече със сигурност „Бог е мъртъв!” (Ницше), затова:

- „освободен” от метафизичните си измерения (от божествения си персонален първообраз), човекът вече се преживява не като божия твар/раб, а като творец на собствената си съдба (разлики спрямо Славейковия Творец, който е боговдъхновен!), на собствената си история; самоутвърждава се като „автохтонен” и – деиндивидуализиран – намира мястото си не в общество, а в тълпа
- отречената трансцендентна (отсъстваща) реалност се заменя (позиционно) с „утопията в бъдещето” (несъществуващата реалност) също както човешката история (чийто първообраз е историята на Спасението), интерпретирана като цивилизационен процес на самоотчуждаване на човека, се заменя от една аисторична концепция за „пространната исторична универсалност” (Гео Милев), за „примитива”, или „духовната (предцивилизационна) проросъщина”
- „освободеността” от инвестициите на божествения образ и логос води до гротесковите фигури (функцията на гротеската е именно да лишава от образ!) и до разпадането на символа (който под условието на отхвърлената/отречената трансцендентност вече няма какво да разделя-и-свързва) на чист, безобразен смисъл (означен посредством алегорични иносказания) и глухоняма, тежка и неизразителна предметност, до тържество на (човека като) неинтенционална „природа”
- езикът вече не означава – нито смисъла (чийто първообраз е божественият логос), нито „действителността” (направена/артикулирана от Божието слово), а изразява „онова, което вече няма смисъл” (Ч. Мутафов); не означава, а претендира да **прави** „самия Живот”, произвежда реалности

21. Христо Смирненски – поет на града

Обща характеристика на поезията на Хр. Смирненски
Белези на следвоенната поетика в поезията на Смирненски

22. Градът и неговите „деца” в поезията на Смирненски

„Братчетата на Гаврош”, „Уличната жена”, „Стария музикант”, „Цветарка”, „Зимни вечери” – но и „Бурята в Берлин”, „Карл Либкнехт”, „Москва”...

Градът в поезията на Смирненски:

30 Saddleback Rd
Camberley, Surrey, GU15 4BT

mob: 07477 262 686
tell: 01276 932 377

WWW.BGSCHOOLZVANCHE.COM

Bulgarian Saturday school "Zvanche" www.bgschoolzvanche.com zvanche2008@gmail.com

- арена на отчуждението и фрагментираността на опита (подобно на символистичния град)
- пространство на новото/неочакваното: на скъсване с текущия господстващ (социалноидеологически) ред, на конфликти (между Господаря и Роба, но и между въображение и реалност/принуда – „Зимни вечери“)
„Децата на града“ (от едноименния цикъл, но и от „Зимни вечери“, „Жълтата гостенка“, „Цветарка“...) – невинни жертви на града – чудовище (метонимичен образ на цивилизацията), лишени от бъдеще (за разлика от „децата на майката земя“!) поради маргиналността си спрямо социалните взаимоотношения

23. „Да бъде ден!“ – битката за започването на Света – нов и отначало

Смесване на поетическо и политическо въображение (отхвърляне на парнасистката идея за изкуството като „целенасочено без цел“; определението на Вл. Василев за поезията на Смирненски като „приложна“ – прилагаща се спрямо действителността, черпеща вдъхновението си от хрониките на „Работнически вестник“): отслабването на реалността, с която поезията не се ангажира изцяло, позволява нейното митическо пренаписване (чрез отнемане на събитията от случайността)

Поезията не иска да обясни текущата реалност (не е насочена към разбирането – корелат на смисъла), а да произведе нова реалност

„Да бъде ден!“ борави с „остатъци“ от несвързани помежду си различни разкази за света (древния Рим и пролетарската революция в Русия, библейски сюжети като братоубийството на Авел от Каин и въстанието на спартакистите в Берлин...), сглобявайки ги в „пачуърк“, представящ не по-малко от цялото човешко вереме, което се оказва организирано винаги вече от един и същи сюжет – борбата между Господаря и Роба, битката за властта над света, за започването му нов и отначало (времето „изчезва“ в така създадената „пространствена форма“ – Дж. Франк)

Едновременното „виждане“ на минало, настояще и бъдеще – достъпно само за някой Бог, а отделните герои – само имена на стихийното колективно тяло, вписани в безкрайността на умирането-и-възкръсването

24. „Приказка за стълбата“ – трагичноиронична версия на революционнооптимистичния сюжет в поезията на Хр. Смирненски

Актуализация на мотива за търсене на съкровище, пазено от чудовище
Образът на Дявола – господар на „изоставения от бога“ свят (вж. и „На гости у Дявола“); героят (патетичнонаивният „юноша в ре“) сключва сделка с противоположността на своя идеал – ироничния Дявол, не знаейки, че средствата могат да погълнат целта, и се оказва победен от вътрешния си демон

Иронично преобръщане на приказния/инициационния сюжет: във финала, също както в приказките, героят се оказва принц – но не в резултат на преодолените изпитания, а „по рождение“...

Гържество на дезинтеграцията (дори телесна!) на „трансцендентално неприютния“ човек (ако етимологическото значение на думата „символ“ е „хвърлям заедно“, то на думата „дявол“/„диа-бол“ е точно обратното: „раз-хвърлям“...)

Bulgarian Saturday school "Zvanche" www.bgschoolzvanche.com zvanche2008@gmail.com

25. Гео Милев и българският експресионизъм

Гео Милев – поетът, художникът, теоретикът, издателят, преводачът...

Теоретичните схващания за „новото изкуство“ (експресионизма) на Гео Милев, снети в есетата, статиите, писмата му („Фрагментът“, „Небето“, „Модерната поезия“, „Възвание към българския писател“, „Поезията на младите“, „Отворено писмо до г. Борис Вазов“)

Конципирането на „новото изкуство“ в „Симбол и стил“ и „Изкуство и стил“ на Н. Райнов, „Тайната на примитива“ на Сирак Скитник, „Плакатът“ на Ч. Мутафов...

26. Концепцията за историята в „Септември“

Понеже „Светът... е създаване на Бога“ („Небето“) – артикулация на божествения логос, от чиито „готови форми“ трябва да се изтръгне творецът, за да твори „нови форми – свои форми“, „новото изкуство“ е антимиметично („лирика“): „Абсурдно е да се пита „какво се разправя“ в една лирическа поема. Нищо не се разправя...“ („Фрагментът“)

„Освобождаването от историята“ в контекста на текстове като „Септември“ означава... отхвърляне на идеята за заложен смисъл, който стои зад веригата на събитията и ги свързва в умопостижимо цяло.“ (Б. Пенчев)

Обезвластяване на Историята/времето в „Септември“:

• разграждане на различните истории, вписани в поемата (Троянския _____ епос, т. нар.

„Септемврийско въстание“, расисткото движение Куклукс-клан...), на отделни фрагменти, въведени в неочаквани връзки (от типа „Ахил беше стар генерал/ на Н. Ц. В. цар Агамемнон“) помежду им

• „Септември“ „започва“ няколко пъти: освен в текстовото си начало („Нощта ражда...“), още във втория („Нощта/ се разсипа...“) и в третия фрагмент („Глава първа:/ Септември“)

• разглобяване както на фабулния ред на събитията, така и на „класическата“ сюжетна линия (смислови, лексикални, образни повторения)

• алегорически компресии на сюжета (вж. например втори фрагмент)

• символно-митологични проектирания на сюжета

Живеещият в историята човек (обременен от историческата си памет) прилича на „някаква чудновата дроб“ (никога не е цялост, защото частици от него са разпръснати в отминалите моменти от живота му) – ето защо „изкуството е противоположно на историята“ (Ницие, „За ползата и вредата от историята в живота“), а „Човекът Преди Всичко значи: Бъди цял!“ (Гео Милев, „Възвание...“)

27. „Септември“: езикът на бунта и бунтът на езика

„народ... въстана... и писа“: отнемане различието между въставане и писане, защото „Творчеството е борба. Борба със себе си. Бунт. Бунт против себе си.“ („Възвание...“):

• „Септември“ изразява противоположни преживявания, афекти, светогледни и ценностни позиции – подем и погром, възторг и ужас, вяра и отчаяние –

Bulgarian Saturday school "Zvanche" www.bgschoolzvanche.com zvanche2008@gmail.com

посредством едни и същи „образи – символи, въплъщаващи идеята” („Фрагментът”) като нощта, слънцето, небето, кръвта, но вписвайки ги в различни смислови контексти, в които те проявяват различни страни от своя амбивалентен символен свод от значения

- подобно разцепване на семантиката понасят и думи като ярост, страхотен, див (и сродните им), необременени с отчетлива символна памет („Фрагмент значи... минимум от средства: съгъстяване” – „Фрагментът”)
- суспендиране и на най-либералната граматична/синтактична мяра: „чудовищният” синтаксис в първи, пети, дванайсети фрагмент, съответстващ на „народ/ останал без мозък” (защото „азът” е конструктор и навик именно на граматиката!)
- думите – „въстаници”, „полетели без ред” (вж. безразборното от логическа гледна точка изброяване в първи фрагмент, както и несвързаността съобразно логическите автоматизми на думите в съчетание с пунктуационната им неразделеност), играещи „хулиганите”, които пожелава да види „Поезията на младите”
- оноματοпеизирането на собственото име „Куклукс-клан”, римуването на антоними като шпаги – тояги...: звукът става значещ, „въстава” срещу тиранията на смисъла...

28. Атанас Далчев: „Поезията нарушава обичайния ред на нещата, изтръгва те от властта на навика”

Естетическите възгледи на А. Далчев, изразени в неговите „Фрагменти” и статии („Поезия и действителност”)

А. Далчев – философ, поет, преводач с впечатляваща продуктивност...
Далчев и литературният кръг „Звено”

29. „...и зла измислица е мойто съществуване”

Човешкото битие – интерпретирано като „битие-към-смърт” (М. Хайдегер): понеже няма Бог, човекът вижда наоколо си, среща само собствената си смърт:

- естетизация на грозното, болното („Болница”, „Хижи”)
- човешкото съществуване – опразнено от метафизичен смисъл, изпаднало във властта на дявола, на „злата” природа („Хижи”, „Къщата”, „Дяволско”...); диаволизъм и дяволични предмети (огледалото – „коварно и празно”, спрелият часовник – „чер ковчег”, празната или обитавана от призрази къща...)
- имперсонална лирическа структура (отсъствие на лирически субект или присъствие чрез фрагменти; субектът – погълнат от предметността): „Къщата”, „Стаята”, „Повест”, „Болница”
- човекът – лишен от самоличност, от жизнена история („Повест”), от илюзии за самопрозрение, чийто живот е „експроприран” от двойници, маски, портрети...

30. Предметът в „предметната” поезия на А. Далчев

Учебни програми по литература... Приложение – XI клас
Сподобит с неприсъщи му качества и свойства като податливостта на разтление

Bulgarian Saturday school "Zvanche" www.bgschoolzvanche.com zvanche2008@gmail.com

например, „оживял”, „очуднен”, изкуственият свят от предмети в поезията на Далчев вече не може да изпълнява функциите, заради които е създаден:

- изгубил трайността си във времето, той престава да трансцендира смъртността на човека (да му създава чувство за относително безсмъртие); нецто повече, става „агент” на „Нея – вечната разбойница” („Вратите”)
- изменчив, отчужден от предметността си, той не основава, а проблематизира чувството за обективна реалност у човека
- предметният свят отчуждава хората вместо да ги ориентира в пространството, да ги свързва и разделя едновременно
- „тленният” предметен свят не застава между човека и „възвишеното равнодушие на една недокосната природа” (Х. Арент)

31. Светът, освободен от действителност

„Поезията не е отражение на действителността, по-скоро е нейно допълнение или освобождение от нея...” (А. Далчев, „Поезия и действителност”)

Алтернативи на човешкото „битие-към-смърт”, на „никому ненужния” живот на интелектуалеца, познал като краен референт (Истина) Нищото („Книгите”):

- детството („Съдба”, „Синеокото момче”): детето анимира света, умее да съществува като твар-сред-твари – да присъства в света, вместо да го означава в езика
- любовта, която деиндивидуализира и „репатетизира” човека и така го дарява с „балженството на нищият духом” („Любов”, „Нищият духом”, „Молитва”)
- Поезията – „светът, освободен от действителност”, обемна метафора на която представя стихотворението „Прозорец”

32. Елисавета Багряна – женският глас в българския литературен канон

Женски присъствия в българската литература (М. Белчева, Е. Ненчева, Д. Габе, Я. Язова...) и мястото на Е. Багряна сред тях
„Вечната и святата” (1927) – обща характеристика

33. „Вечната и святата” в културния и художествения контекст на 20-те години на XX век

„Вечната”, „Кукувица”, „Стихии”, „Потомка”: „женската” версия на „ДОЛУ БОГ!” („Септември”), на „освободения от боговете” човек (Хр. Смирненски, „Работникът”), на Книгата като интелектуално бреме, отчуждаващо от живота (А. Далчев, „Книгите”)

Специфичната („женска”) версия на бунта срещу установения идеологически ред, като чията „последна крепост” книгата на Багряна разпознава патриархата – „наместник” на властта на единия християнски Бог

- ако някой е „вечен”, то това е „грешната” жена („Потомка”), а не безгрешният Бог („Вечната”)
- не Бог, а кръвта (символ на телесно-жизненото начало) е „безсмъртна” („Вечната”, „Потомка”)
- гласът („волен глас, по вятъра развян” – „Потомка”) срещу писмото („букви кирилски” – „Стихии”, „фамилна книга” – „Потомка”) – срещу Писанието

Bulgarian Saturday school "Zvanche" www.bgschoolzvanche.com zvanche2008@gmail.com

- *стихиите срещу патриархалния/битовия Ред („Стихии”, „Кукувица”)*
- *волното бродене/странстване срещу Дома („Кукувица”, „Потомка”)*
- *„свое-чуждата”, трансгресиращите (патриархалните, националните) граници между „своето” и „чуждото” женска идентичност („Потомка”)*

*Съпоставка между образа на жената, изграден в творбите на Багряна, и образа на Гергана от „Изворът на Белоногата”: „И така живота ще премина/ ненаситена, ненаживяна” („Кукувица”) – „Стига ми това, що имам” („Изворът...”)*__